

Brigádok és fűrotornyak

Márciusban már minden reggel turbékolnak a vadgalambok. Rossz ízű szájjal ébrednek az emberek, sebtiben magukra húzzák a munkaruhát, s indulnak ki a hártába. Szeged mellett fűrotornyak állnak a mezőn. Almosan várják a reggelt. Ahogy az olajosok megjönnek, topognak egy keveset, cigarettára gyújtanak, csak aztán kezdenek munkához. Hűvösök még a reggelek.

Nincs megdélés

Szabó János, az Alföldi Kőolajfűrészi Üzem főfűrotornyosa megérkezik a fűrotornyhoz.

Nincs megállás. Az olaj, a föld sürgeti az embert. Nem számít nálunk reggel, este, még egy kis hideget is elviselünk.

Majdhogy negyedszázada számít olajosnak. Hosszú idő. Megkezdeni valahol a fűrotort, reggeltől dolgozni estéig nap-nap után. Az idő meg repül. Hét-nyolc hónap múltán szedelőzködhettek, új helyet keresnek, s kezdik megint előről. Vándorélet. Fársztó.

Amíg fiatal az ember, oda se néz. Nyáron meg gyönyörűség. Ilyen korban nehezebb. A családom messze él, Hajdúszoboszlón, kéthetenként döcög velem haza a vonat.

A nyírségi homok annak idején nem kötötte meg Szabó Jánost. Uradalomban dolgoztak szülei, próbálta ő is. Aztán kubikos lett. Eljárt a Dunántúlra. Az akkori Nyírség számúzte fiait.

Nem kellett nekem az se. Felvettek alkalmi munkásnak egy fűrotorrendezéshez. Ez 1941-ben történt. Azóta nem kezdtem újat. Aki egyszer a fűrészhez kerül, nem mehet el, itt fogja az olaj, a munka, a vándorélet — sorolja a főfűrotornyos. — Engem is. Pedig sok helyet megjártam. Berekbőszörmény, Bihar-nagybajom, Nyíregyháza, Nádudvar, Berettyóújfalú, Hajdúszoboszló. Most meg Szeged vidékét. Fársztó. Azelőtt jött velem a család is. Az asszony, meg a három gyerek. De az egyik kezdett tanulni, a második osztályt már másik faluban fejezte be.

Az olajtól

nem lehet megválni

A család most nem jött már Szabó János után. Hajdúszoboszlón rendezkedtek be. Így nehezebb.

Az ember feje itt is a munkán, meg otthon is a családnál. Találgatom, mi van velük. Betegnek? Az érti igazán, aki benne él. De az olajtól nem tudnék megválni. Az olaj olyan, mint az arany. Mint a kincs. Örül az ember, ha megtalálja. A vállalat meg nevelt minket, s mi neveltük a vállalatot.

1964. május 23-án történt. Hajdúszoboszlón dolgozott Szabó János brigádjában. Háromszázötven méternél kitört a gáz. A lecementezett toronyalapot felszakította, a fűrés nyomán gáz, iszap tört ki. Az egész berendezést elvitte. Mire ő odaért és mások, akik segíteni szaladtak, már a torony se volt meg. Mentették, amit lehetett. Bódékat, szivattyúkat. A brigádból senki se hiányzott. Szomorú dolog az ilyen.

Kötéllel húzták a felszerelésmaradványokat. Fentről kövek hullottak. Egy Szabó János karjára esett. Eltört, a jobb keze.

Pájt, de dolgoztam. Elmentem az orvoshoz. Eltört a kódarabtól. Begipszelték, bekötötték, dolgoztam tovább. Nem szeretem én a betegséget.

Futrínka utca

Kiskundorozmán, az Alföldi Kőolajfűrészi Üzem irodájához közel húzódik a Futrínka utca. A munkásszállás. Itt osztják meg az estéket. Ülnek, fekszenek az ágyakon, vacsorát készítenek, varrnak, mosnak, ki-nek mi parancsolódik.

Legtöbbször pikkereset főzünk, krumplit tesszük. Jut idő televízió nézésre, tanulásra is. Mert elgondoltam én, kijárom a hivatásos gépkocsivezető tanfolyamot. Kell a szakmához.

Legszebb nap a szombat. Amikor hazatart. Olykor viszi a fizetést, gazdálkodik vele az asszony.

Igy lesz ez már a nyugdíjig. Ha közbe nem jön valami. A gyerekek felnőnek, kirepülnek, a maguk lábára állnak. Akkor majd újra jön velem az asszony. Ide Szegedre, Szeged környékére, vagy ahová szólít a munka, az olaj.

Csizmeg István fiatalember. Nagykanizsán járta ki a kőolajbányászati és művelési technikát. Tíz éve került az Alföldre. A brigádtól most megvált. Evesig dolgozott itt Szeged környékén, most elbúcsúztak egy évig.

Tavaly első lettünk a munkaversenyben. Örültünk. De azért szigorúak is vagyunk egymáshoz. Ha a munka követeli. Az egyik emberem berugott. De mintha semmi sem történt volna, kijött dolgozni. Szól-

tak neki a többiek, mégse illik. Amikor meglátott, vigyázzba állt előttem. Nem akarta, hogy észrevegyem részegségét. Hazaküldtem. S azóta nem fordult vele elő.

Brigád — látogatóban

Az elválásnál szomorú volt a brigád. Csizmeg István a múlt hónapban Kecskemétre ment pártiskolára. Akkor nap is dolgoztak, mint máskor. Csak kedvetlenek voltak. Nem fűtöl közülnék, nem dalolt senki.

Aztán meglátogattuk bennünket — mondta egyikük.

Csizmeg István elment. Hetenként hazalátogat Szegedre. És olyankor megkeresi a brigádot.

A délután megérkezik már ilyenkor. A fűrotornyak mellett az emberek hazafelé készülődnek. Csizmeg István brigádjában is.

Az olajbányászok tudják, a mai nap is a markukban volt az arany. Holnap, talán holnapután felszínre hozzák.

Sz. Lukács Imre

Mérlegzáró közgyűlések

Az Első Szegedi Járási Ktsz. tegnap, szombaton délután tartotta mérlegzáró közgyűlését Szegeden, a Bübös Étterem helyiségében. A ktsz. életének jelentős eseménye volt ez, mert a három éven át veszteséggel dolgozó szövetkezet tavaly nyereséggel zárt. A 342 ezer forint veszteséget is sikerült megszüntetni a vezetők színvonalának emelésével, a szövetkezeti tagság odaadó munkájával. Gacsó Lajos, a ktsz. elnöke adott számot a közgyűlésen a végzett munkáról, a jövő tennivalóiról.

A szövetkezet tagjai 5 napi keresetüknek megfelelő nyereségrészesedést kaptak. Öröm ez is, mert három éven át, miután veszteséggel dolgoztak, nem kerülhetett erre sor.

*

A Nívó Faipari és Játékkészítő Ktsz. is tegnap tartotta mérlegzáró közgyűlését. A tavalyihoz képest nőtt a szövetkezet vagyona, és közel 50 százalékkal emelkedett exporttermelése. Ennek köszönhető, hogy az idén körülbelül 32 napi munkabért fizethetnek ki tagok közt nyereségrészesedést címén.

Nem hagyják magukra őket

Ezer asszony és leány. Naponta három műszakban ennyien lépik át a fonoda kapuját, levetik az utcai ruhát, munkaköpenybe bújnak, de nem vetik le a ruháival együtt az otthon örömeit-gondjait. Az örömről inkább csak egymásnak mesélnek — a gond, a probléma gyakrabban közügy. Ezért jött létre több mint egy esztendeje a gyárban a Család- és Ifjúságvédelmi tanács. A nyolctagú bizottságban egyetlen férfi tevékenykedik, maga is nagy gyermekek édesapja. Ott van a bizottságban a főkönyvelő titkárnője, három főnő, egy szakoktató, egy pénzügyi előadó és egy üzemgazdász, a bizottság vezetője.

A bizottság naplójában lapozunk, nézzük az „ügyeket”, amelyekkel a tanács foglalkozott. Emberei történetek elevenednek meg.

1

A gyámhatóság jelentkezik: van egy 15 éves fiú, a szülők tanácsalanok, mit kezdjenek vele: túlságosan eleven, nem vették fel ipari tanulónak sem. Ha az üzemben vállalná, hogy befogadják hatórás munkára maguk közé...

Vállalták. Első nap, hogy bent volt a fonodában a fiú, megtetszett neki az „elefánt” — az elektromos porészívó berendezés, amelyet hosszú, ormánszerű szívózsákjáról becéznek elefántnak. Kíváncsi volt, mi van odafönt. Felmászott a tetőjére — és már lent is volt a földön. Kartörés. Fegyelmű tárgyalás a főmérnök szobájában.

A fiú szepeg. Innen is kiteszik a szűrőt? Csupa komoly felnőtt, szidják, korholják: hogyan tehetett ilyen butaságot? Egyszer-

csak megszólal az üzemvezetője, majd a művezető, aztán a többiek is: „Hagyják ezt a gyereket nálunk, majd vigyázzunk rá, rajta lesz a szemünk. Mit kezd vele szegény anyja, ha mi nem törődünk vele?”

Hagyták, s a fiúnak egy-szerben több tucat pótmamája lett.

Ha minden jól megy, hamarosan ipari tanulónak is felveszik — szakmunkás lesz belőle.

2

Feltűnt a bizottság tagjainak, hogy a 15 éves Erzsike — a fiatalokéknak megengedett hatórás műszakban dolgozik — mennyire vézna, sápadt. Az is, hogy soha nem vesz ebédjegyet, hogy nem hoz magával tizórait.

Beszélgettek vele, meglátogatták a családot. Egy kisebb, egy nagyobb testvérrel találtak, s egy apát-anyát, akik felváltva és együtt versenyt isznak. Még aznap a főkönyvelőhöz siettek a bizottság tagjai: nem lehet-e a gyerekeknek ingyen ebédjegyet szerezni. Másnap megvolt a jegy.

Igy kezdődött. Folytatódott, hogy felfedezték: Erzsike az egyik fülére nem hall. Orvoshoz vitték. Kiderült, hogy a szülők hamarabb törődnek vele, könnyebben lehetett volna segíteni, így hosszadalmas kezelésre lesz szükség. Beírták a VIII. általánosba is. A tervosztályról az egyik asszony tanítja őt külön számtanra és kémiára.

Erzsike nemrég levelet kapott egy fiúismerosétől. Kovácsnéhoz, a főkönyvelő titkárnőjéhez ment: „Tessék segíteni, a választójunk együtt”. Mikulásra ajándékot kapott a munkatársak-

Véradó katonák

Közel 11 százalékát katonák adták térítésmentesen annak a vérmennyiségnek, amelyet 1965-ben gyógyítás céljaira vettek át a vérellátó szervek az ország lakosságától. 1960 óta a magyar néphadseregben közel harmincszorosára emelkedett az önkéntes véradók száma. Gyakori, hogy a kórházak súlyos operáció, vagy életveszély esetén közvetlenül egy-egy honvédségi alakulattól, vagy intézménytől kérnek segítséget. Az országban több olyan vérellátó állomás működik, amelyet csak honvédek láthatnak el.

Házhoz „jön” a tej és kifli

Szeged új városrészében, az Odessa-lakónegyedben — mint ahogy arról annak idején lapunkban tájékoztattuk olvasóinkat — korszerű ABC áruház nyílt. Egyben tanbolt is, itt képzik a jövő kereskedőit. Munkaereje tehát bőven van ennek az üzletnek. Eppen ezért az üzlet megnyitásával egy időben az Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat itt is elrendelte az ügynevezett előrendelést, s az áruk hazaszállítását a vásárlókhoz, a meghatározott díjazással. (200 forintot felelő vásárlásnál a hazaszállítás díjmentes.)

Ez megfelelően folyt, de azt már nem tudták a vásárlókkal, hogy kívánságra reggelenként a tejet és a péksüteményt is köteles az üzlet hazaszállítani, 10 százalékos díjjal. Több olvasónk ezzel kapcsolatos kérdésére Csengeri József üzletvezető-helyettes közölte lapunkkal, hogy a tej és péksütemény hazaszállításának sincs semmi akadálya, csupán azt kéri, hogy a kívánt tejmennyiség és péksütemény árát, valamint a szállítási díjat egy hónapra előre fizessék ki a megrendelők.

Kikel-e „tojásából” a szőregi tojásgyár?

Nehéz ebben az ügyben felindultság nélkül véleményt mondani. Azonban a felháborodás — lehet bármily őszinte is — nem sokat ér. Méreg öli régen a szövetkezet vezetőit, a gazdákat, a Csongrád Megyei Beruházási Iroda szakembereit és másokat is, akik törődnek ezzel az ügyvel. A szőregi Egyetértés Termelőszövetkezet készülő tojótelepéről van szó. Boldog Gyula, a tsz. elnöke Mészáros Gáborral, a megyei beruházási iroda vezetőjével egybehangzóan bizonyítja: az új tojótelepen eredetileg az idén januárban már meg kellett volna kezdeni a termelést. Nem kevesebbről, mint 4 millió tojásról van szó évente. A szegedi piacokon és az üzletekben rendszerint kevés és így drágább a tojás. Több tárgy kellene a fővárosba és az élelmiszeripari üzemeknek is.

A dolgok jelenlegi állása szerint azonban az építkezés

teljes befejezése csak 1970-re várható. Mészáros Gábor pedig ahhoz áll közelebb, hogy a jelenlegi ütem szerint 1972-ig is eltarthat.

Ki a hibás?

Kiderül, hogy az EM Csongrád Megyei Építőipari Vállalat — a kivitelező — nem hibás. Ugyanis a tervezet tanúsága szerint a vállalatnál nem komplett tojótelepet, hanem előjárójában csak két tojóházat rendeltek meg. 1964-ben meg is kezdtek az építkezést és tavaly a két, egyenként 10 ezer férőhelyes tojóházat át is adták. Csak hogy ezekben az épületekben dolgozni, termelni nem lehet. Eleddig hiányoztak a belső berendezések. Ezek elkészítését annak idején az építők elsem vállalták. A közelmúltban a Műszaki Anyagokért Értékesítő Kereskedelmi Vállalat ügyvel-bajjal leszállította a tojatoszerkezeteket, de nincs, aki azokat felszerelje. Most a TOVÁL (a tsz-ek önálló közös építőipari vállalata) ígéretet tett, hogy elvégzi ezt a munkát, ha megkapja az ehhez szükséges 40 köbméternyi fenyőárut. Erre is van már bizonyos ígéret. Ettől azonban még mindig nem lesz tojás! Mert a már nagyjából kész épületeken kívül fel kell még építeni egy 10 ezer férőhelyes csibenevelő házat és ugyancsak 10 ezres jércenevelőt. Szükség van takarmány- és áru-raktárakra, lakás kell a telepvezetőnek, szociális épület a dolgozóknak, kellene továbbá iroda, kb. 2,5 kilométernyi kövesút a telepen belül és néhány kiegészítő épület, legvégül pedig be kellene keríteni az üzemet. Ezekre mondják, hogy 1972-ig is eltarthat építésük. És pedig azért, mert a szükséges épületek tulajdonképpen a mai napig sincsenek meg megrendelve sehol.

Veszteségek

A tsz. azonban máris szorult helyzetben érzi magát. A két nagy házat jóhiszeműen átvették, s az ötmillió forint törlesztése idősebb esedékes lesz, pedig a tojóházakban még egy kukktojás sem „termett”. Továbbá mivel a házak benépesítése sem történhetett meg, jelentős állami kedvezményektől esik el a tsz. Ugyanakkor az üzem bekapcsolásának idejére az egész több ezer holdas gazdaság termelési szerkezetét át kell alakítani. A takarmányt helyben kell előállítani, ezért végül is a jelenlegi, egyébként jövedelmező sertéstartást fel kell számolni. Csökkenteni kell a szarvasmarha-tenyésztés mértékét, ugyanakkor a juhtenyésztést felfelejteni. A szántóföldi növénytermesztésben is racionális változtatásokra lesz szükség. Senki sem tudja azonban megmondani, hogy ehhez mikor foghat hozzá a tsz? Könnyen megtörténhet: a gazdák befejezik az át-szervezést, a „tojásgyár” pedig nem lép be a termelésbe! Ez milliós veszteségeket eredményezhet. Ekkora kockázatra még gondolni is képtelenség.

Levonulás

— felvonulás

Az építők a két tojóház átadása után „levonultak”. A felvonulási épületüket is lebontották. Újabb viszont megkapták az új megbízást a csibe- és a jércenevelő házakra. Eppen mire készen lettek a „levonulással”, nyomban nekifoghattak a következő felvonulásnak. Hordják már az új anyagot az új felvonulási épülethez. Amikor majd az újabb megrendelést is elkészítik, bizonyosan újra „levonulnak”, de termelés még mindig nem lesz, mert nincsenek raktárak, alomtárolók és egyebek.

Mészáros Gábor szerint ez azért van így, mert a járási tanács mezőgazdasági osztálya szétforgácsolja a rendelkezésre álló anyagi forrásokat. A járási mezőgazdasági osztályt sem lehet azonban egyértelműen hibáztatni. Bebizonyosodott ugyanis, hogy az FM és más felsőbb szervek illetékesei még akkor sem tudták, hogy milyen „tojásgyárt” akarnak építtetni, amikor a munka már javában tartott. Úgy vél-

te, más gazdaságban neveltetik majd a jércéket, Szőregben pedig csupán tojatják azokat. Azután pedig kiderül, hogy az effajta kooperáció eleve kudarcra ítélt a vállalkozást. A tyúkok nagy távolságon szállítása sok veszélyt rejt magában. Továbbá állategészségügyi, járványügyi szempontból sem közömbös, hogy a tojóállományt maga a tsz. vagy más társaságadás neveli. Nagyon is érthető tehát, hogy a szőregiek — akik pedig nem tervezők, nem is diplomás tisztviselők —, mikor megtudták, hogy erről van szó, őszintén megmondták: ilyen alapon nem kell nekik az üzem.

Új tervek, új költségvetés, sok-sok újabb lehetőség a bürokráciának. S e fonák helyzet tragikumaként azonban van, hogy a felelősök tulajdonképpen megfoghatatlanok. „Igazolása” van mindenkinek arra, hogy „nem én, nem mi vagyunk az oka”. Akkor hát ki?

Csepri József